

Številka: 007-14/2015/3

Datum: 31.3.2015

Banka Slovenije
Slovenska cesta 35

1000 Ljubljana

ZADEVA: Osnutek zakona o enotnem kreditnem registru – mnenje in pripombe Informacijskega pooblaščenca

ZVEZA: Vaše elektronsko sporočilo z dne 6. 3. 2015 in osnutek zakona z dne 2. 3. 2015

Spoštovani,

Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju: IP) je po elektronski pošti prejel zaprosilo, da do konca marca 2015 poda mnenje na predloženi osnutek zakona o enotnem kreditnem registru (v nadaljevanju: osnutek zakona) do konca marca 2015. V zvezi z nujnostjo sprejema osnutka zakona se sklicujete na Priporočilo Evropske Centralne Banke z dne 24. februarja 2014 o organizaciji pripravljanih ukrepov za zbiranje podrobnih podatkov o kreditih s strani Evropskega sistema centralnih bank (ECB/2014/7; v nadaljevanju: Priporočilo ECB) in na uredbo ECB, ki naj bi jo ta sprejela junija 2015, vendar je osnutek uredbe označen kot zaupen, zato nam ga ne morete posredovati.

IP je z dopisom št. 007-14/2015/2 z dne 16. 3. 2015 že podal svoj preliminarni odziv na predloženi osnutek zakona, v katerem je že zapisal, svojo ugotovitev, da se Priporočilo ECB sploh ne nanaša na osebne podatke, ampak ECB z njim zaproša nacionalne centralne banke, da uporabljajo določbe Sklepa ECB/2014/6 o organizaciji pripravljanih ukrepov za zbiranje podrobnih podatkov o kreditih s strani Evropskega sistema centralnih bank (v nadaljevanju: Sklep ECB/2014/6). Citirana Sklep ECB/2014/6 in Priporočilo ECB sploh ne predvidevata obdelave osebnih podatkov. Govorita le o »podrobnih podatkih o kreditih«. Ti obsegajo posamezne postavke informacij o kreditni izpostavljenosti kreditnih institucij ali drugih posojilnih finančnih institucij v razmerju do posojilojemalcev, ki se ob ustreznem varovanju zaupnosti neagregirani lahko zbirajo po posameznih posojilojemalcih ali posameznih posojilih, vendar v anonimizirani obliki. Referenčna shema poročanja (priloga k Sklepu ECB/2014/6) namreč jasno predvideva, da se ob poročanju zagotovi alfanumerična identifikacija posojilojemalca, s katero se zagotovi, da ni mogoče razpoznati posameznih posojilojemalcev, torej gre tudi v primeru neagregiranih podatkov le za ustrezno anonimizirane podatke.

Poleg tega tudi Uredba Sveta (ES) št. 2533/98 o zbiranju statističnih informacij s strani Evropske centralne banke in Uredba Sveta (ES) št. 951/2009 o spremembi Uredbe (ES) št. 2533/98 o zbiranju statističnih informacij s strani Evropske centralne banke, ki ju upošteva Sklep ECB/2014/6 in posledično Priporočilo ECB, izrecno določata, da se uporabljata brez poseganja v Direktivo 95/46/ES Evropskega parlamenta in Sveta o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter Uredbo (ES) št. 45/2001 Evropskega parlamenta in Sveta o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov v institucijah in organih Skupnosti in o prostem pretoku takih podatkov. IP je zato še toliko bolj nenaklonjen zbiranju in nadaljnji obdelavi tolikšne količine osebnih podatkov posameznikov, sklicujoč se na dokumente ECB – za poročanje ECB obdelava osebnih podatkov namreč nikakor ni potrebna.

Ponovno poudarjamo, da je osnutek zakona, izrazito nedodelan in z vidika varstva osebnih podatkov povsem neustrezen, kar natančneje pojasnjujemo v nadaljevanju.

1. Ni razmejitve med osebnimi podatki in podatki, ki se nanašajo na pravne osebe

Morebiten enotni kreditni register bi morali že v osnovi razdeliti na dva dela ali celo vzpostaviti dva kreditna registra. En del (oziroma register) za podatke o pravnih osebah in en del (oziroma register) za podatke o posameznikih. Le na tak način bo ureditev kreditnega registra fizičnih oseb lahko skladna s pravom varstva osebnih podatkov. Zakon, ki posega v pravico posameznikov do varstva osebnih podatkov, mora jasno določati namen zbiranja in nadaljnje obdelave, da te ustavne pravice posameznikov ne krši. Zbiranje in nadaljnja

obdelava osebnih podatkov nedvomno pomenita poseg v ustavno pravico posameznikov do varstva osebnih podatkov iz 38. člena Ustave RS, ki pa je dopusten le pod naslednjimi pogoji:

1. če je določen z zakonom (in ne zgolj podzakonskim aktom);
2. če zasleduje legitimne cilje demokratične družbe;
3. če je poseg nujen oziroma potreben (t. j. legitimnega cilja se ne da doseči z milejšimi posegi);
4. če je poseg primeren (t. j. s posegom je legitimen cilj dejansko mogoče doseči) in
5. če je poseg sorazmeren v ožjem smislu (t. j. teža posledic posega v prizadeto človekovo pravico je sorazmerna z vrednostjo zasledovanega legitimnega cilja oziroma koristmi, ki bodo zaradi posega nastale).

Vsi ti pogoji morajo biti izpolnjeni kumulativno, zdi pa se, da ob pripravi osnutka zakona niste napravili presoje, ali zakon izpolnjuje zahtevane pogoje, pa bi jo morali. Obdelava osebnih podatkov se namreč nikoli ne sme obravnavati kot bagatelna kolateralna škoda pri doseganju drugih ciljev, četudi so ti v demokratični družbi povsem legitimni.

Iz osnutka zakona ni niti dovolj jasno določeno čigavi osebni podatki naj bi se v enotnem registru sploh zbirali in nadalje obdelovali, kar zlasti izhaja iz:

- določbe prvega odstavka 5. člena: »v enotnem kreditnem registru se zbirajo podatki o kreditojemalcih in drugih subjektih«,

- določb 11. člena, iz katerega izhaja, da so osebni podatki potencialno lahko le podatki o kreditojemalcu,

- določbe, ki omenjajo poroka (na primer 4/VI člen in 6/III člen) in dajalca osebnega jamstva (13/V (1.))

- določb 12. člena, ki sicer določa, da se v enotnem kreditnem registru lahko zbira in obdeluje 148 taksativno navedenih osebnih podatkov¹, pri čemer ti podatki niso definirani dovolj jasno. V tem členu sta namreč uporabljena tako pojem stranka kot tudi komitent, ki pa sta bistveno širša pojma kot kreditojemalec, zato nikakor ni ustrezno, da bi se v enotnem kreditnem (!) registru zbirali in obdelovali osebni podatki vseh komitentov oziroma strank bank. Poleg tega povprečnemu posamezniku niti približno ne more biti jasno, kaj je na primer »hišna št. z dodatkom začasnega naslova« (19. tč.), »sprememba pribitka 1...n« (68. tč.), »preverjanje dohodka« (28. tč.), »verjetnost neplačila komitenta (PD)« (29. tč.), »stopnja neplačila« (30. tč.), »namen stanovanjskega kredita« (47. tč.), »listinjenje« (95. tč.), »znesek izključenih prihodkov« (109. tč.), »znesek dodatno potrebnih popravkov vrednosti zaradi oslabitev po MSRP« (116. tč.), »tveganju prilagojen znesek izpostavljenosti« (129. tč.) in podobno. Poleg tega za veliko podatkov sploh ni jasno na koga ali na kaj naj bi se neposredno nanašali, na primer »številka TRR« (2. tč.), »država« (20. tč.), »datum sklenitve posla« (40. tč.), »pogodbeni znesek« (40. tč.), »namen finančnih instrumentov in drugih postavk« (51. tč.), »vrsta plačila« (57. tč.), »razpoložljivost premoženja« (90. tč.), »originator ID« (96. tč.), »stopnja izgube« (126. tč.) ter »podatek o stečaju/likvidaciji...« (32. tč.) in »datum začetka stečaja/likvidacije« (33. tč.) - fizičnih oseb se namreč ne »likvidira«. Jasno bi morali opredeliti za katere podatke gre, ali se ti nanašajo na posameznike in na kakšen način nastane posamezen podatek – posamezniki bodo namreč imeli pravico zahtevati pojasnila, kaj pomeni in kako je nastala na primer »oznaka bonitete komitenta« (24. tč.), »oznaka bonitete terjatve/izpostavljenosti« (89. tč.), »utež tveganja« (124. tč.) ali na kakšen način so »izkazani popravki vrednosti« (111. do vključno 113. tč.). O pravicah posameznikov v zvezi z obdelavo njihovih osebnih podatkov več v točki 4 tega mnenja.

Poleg tega osnutek zakona uporablja mešano terminologijo, ko na različnih mestih podatke opredeli kot »osebni podatki«, »zaupni podatki« ali kot »individualni podatki«, pri čemer v 2. členu poda z vidika varstva osebnih podatkov povsem nesistemski definiciji individualnih podatkov (»se nanašajo na individualno osebo ali poslovni subjekt, vključno z osebnimi podatki fizičnih oseb« - 12. alineja) in osebnega podatka (»je katerikoli podatek, ki se nanaša na posamezno fizično osebo, ne glede na obliko, v kateri je izražen. Osebni so tudi podatki o poslih s fizično osebo.« - 13. alineja). ZVOP-1 v 6. členu daje jasno definicijo osebnega podatka, zato je povsem neprimerno in sistemsko neustrezno, da osnutek zakona daje svojo posebno definicijo. Definicijo osebnega podatka bi morali urediti s sklicem na predpise, ki urejajo varstvo osebnih podatkov. Pri tem naj zgolj dodamo, da so osebni podatki izključno tisti, ki se nanašajo na fizično osebo (in ne tudi pravno osebo), ki je po naravi stvari »individuuum« in torej »individualen« zato ni nobene potrebe po tавтоloški definiciji, ki jo podaja osnutek zakona.

2. Namen obdelave osebnih podatkov ni opredeljen

Zakon mora primarno določati jasen namen obdelave osebnih podatkov, ki pa ga predloženi osnutek zakona ne določa. V 3. členu osnutka zakona so zelo ohlapno opredeljeni nameni samega zakona, nameni obdelave osebnih podatkov pa so opredeljeni zgolj posredno, kaj šele natančno ali določno.

¹ Napovedni stavek tega člena izrecno uporabi izraz »naslednji osebni podatki«.

Za večji del namenov zakona, ki jih opredeljuje osnutek v 3. členu, ni nobene potrebe po zbiranju osebnih podatkov (3. do vključno 6. točka prvega odstavka in drugi do vključno četrty odstavka), medtem ko je namen iz petega odstavka z vidika fizičnih oseb (in torej obdelave osebnih podatkov) zaradi veljavnih določb 30. in 31. člena ZVOP-1 obsoleten². Poleg tega je v prvem odstavku 4. člena osnutka zakona navedeno, da enotni kreditni register izpostavi in upravlja Banka Slovenije kot »osrednjo podatkovno bazo podatkov o kreditnih izpostavljenostih in njihovih zavarovanih kreditorjev in drugih poslovnih subjektov«, za kar prav tako ni nobene potrebe po obdelavi osebnih podatkov (ker gre za pravne osebe, ali vsaj fizične osebe, ki opravljajo dejavnost na trgu).

Edina dva namena osnutka zakona, za katera bi potencialno lahko bila potrebna obdelava osebnih podatkov sta torej:

1. zagotavljanje enotnega sistema podatkov za oceno kreditne izpostavljenosti prosilcev za kredit in porokov za odplačilo kredita kreditnojemalcev (3/1(1.) člen osnutka zakona) in
2. zagotavljanje podlage za odgovorno kreditiranje in upravljanje kreditnega tveganja kreditorjev (3/1(2.) člen osnutka zakona).

Kljub temu, da sta oba namena sicer povsem legitimna, pa sta izrazito široko in nedoločno opredeljena, kar tudi v nadaljnjih določbah osnutka zakona ni ustrezno sanirano. Nikjer v osnutku zakona ni jasno in določno opredeljeno niti:

1. kateri in čigavi osebni podatki se zbirajo in vodijo v enotnem kreditnem registru (o tem že zgoraj pod točko 1);
2. kdo zbira osebne podatke posameznikov in jih sporoča oziroma vnaša v enotni kreditni register;
3. kdaj je takšno zbiranje in posredovanje oziroma vnašanje obvezno in kdaj prostovoljno;
4. kakšni so konkretni nameni zbiranja in poročanja oziroma vnašanja podatkov v enotni kreditni register;
5. kdo sme oziroma mora pridobiti čigave in katere osebne podatke iz enotnega kreditnega registra in za kakšen (konkreten!) namen, pri čemer mora biti nabor osebnih podatkov določen sorazmerno glede na posamezen konkreten namen.

Najprej je opredelitev obveznikov poročanja premalo jasna in predvidljiva, saj se sklicuje na Uredbo EU št. 549/2013 oziroma njeno prilogo, ki je 14 strani dolg dokument (celoten t. i. sektor S.12), pri čemer Banka Slovenije lahko manjše obveznike arbitrarno izvzame iz obveznosti poročanja (četrty odstavka 4. člena osnutka zakona). Nadalje pa je v 6. točki prvega odstavka 10. člena osnutka zakona določeno, da so kreditorji odgovorni za »preverjanje zbranih podatkov o kreditnih razmerjih in zavarovanih pred posredovanjem v enotni kreditni register«, iz česar izhaja, da podatke v kreditni register sporočajo (tudi?) kreditorji. Nadalje pa je med kazenskimi določbami kot objektivno odgovorna določena odgovorna oseba »banke ali hranilnice«.

Nesistematičen in sistemsko neustrezen je tudi celoten 13. člen osnutka zakona z naslovom »vpogled v individualne podatke enotnega kreditnega registra«. V prvem odstavku je najprej določeno, da so zaupne narave tisti individualni podatki (in glede na definicijo torej tudi osebni podatki), ki se nanašajo na kreditno izpostavljenost, iz česar gre *a contrario* sklepati, da drugi osebni podatki (na primer naslov in datum rojstva) niso zaupni. V istem odstavku je določeno še, da ima Banka Slovenije te individualne podatke pravico razkriti zgolj v primerih, določenih s tem zakonom, kar je neustrezno zaradi dveh besed: (1) »pravico« in (2) »tem«. Ker tu ni mesto za poglobljeno razpravo o pojmu »pravica«, bomo zapisali le, da je na področju varstva osebnih podatkov ustaljena terminologija: »sme posredovati«, »sme omogočiti dostop« ali »sme razkriti«³. Težava z izrazom »tem« pa je ta, da izključuje uporabo procesnih in drugih področnih (tudi kasnejših) zakonov. Nadalje so šele v petem odstavku 13. člena določeni primeri, v katerih Banka Slovenije »vzpostavi kreditorjem možnost vpogleda v individualne podatke kreditnojemalca«. Pred tem pa tretji odstavek 13. člena osnutka zakona določa, da kreditor ne sme uporabiti podatkov iz sistema izmenjave informacij o boniteti strank⁴: (1) pri odločanju, ali fizični osebi odpreti transakcijski račun ali (2) za neposredno ali ciljno trženje. Iz takšne strukture in dikcije 13. člena izhaja, da sme kreditor osebne podatke uporabiti za katerikoli drug namen, ki ni odprtje transakcijskega računa oziroma neposredno ali ciljno trženje, pri čemer mu Banka Slovenije za namene, ki so opredeljeni v petem odstavku omogoči neposreden dostop do enotnega kreditnega registra z možnostjo vpogleda v vse vpisane podatke, za druge namene pa podatke lahko pridobi na drugačen način. Poleg tega bi lahko kdo

² O tem več v točki 4 tega mnenja.

³ Ki so med seboj bolj ali manj sopomenke.

⁴ Ne glede na to, da gre verjetno za pomoto in bi moralo pisati »iz enotnega kreditnega registra« vseeno še enkrat opozarjamo, da je treba poenotiti terminologijo, ker osnutek zakona uporablja predvsem izraz »podatki o kreditni izpostavljenosti«, kar pa se tiče »strank« je stališče IP pojasnjeno v drugem odstavku 1. točke tega mnenja. Poleg tega osnutek zakona v 1. tč. petega odstavka 13. člena uporabi še izraz »evidenca preverjanja bonitete«, za katerega zopet ni jasno, kaj pomeni oziroma predstavlja.

pomislil tudi, da v podatke sicer lahko vpogleda tudi za namen odprtja transakcijskega računa, vendar nanje ne sme opreti svoje odločitve, ali bo račun odprl (»podatkov ne sme uporabiti«).

Najprej bi morali v prvem odstavku jasno in predvidljivo določiti, za katere namene in pod kakšnimi pogoji sme kreditor pridobiti osebne podatke (jasno mora biti opredeljeno tudi čigave in katere). Potem je treba v naslednjem odstavku določiti, da kreditor osebnih podatkov ne sme uporabiti za namen neposrednega trženja⁵, nadalje pa določiti še tehnične pogoje za sam dostop (z neposrednim dostopom, na zahtevo, pri nekaterih podatkih morda samo po principu »da / ne«, in podobno).

Poleg navedenih tehničnih pomanjkljivosti peti odstavek 13. člena osnutka zakona tudi vsebinsko ni ustrezen, zlasti v povezavi z dejstvom, da naj bi bili podatki v enotnem kreditnem registru informativni in da osnutek zakona ne predvideva ustreznega varstva pravic posameznikov v primeru netočnih ali neažurnih podatkov (šesti odstavek 4. člena in 8. člen osnutka zakona - o tem več v 4. točki tega mnenja). Določbe 1. tč. petega odstavka 13. člena namreč kreditorju nalaga obveznost (»mora«), da »na podlagi vpogleda v enotni kreditni register« in »drugih podatkov« »oceni kreditojemalčevo sposobnost izpolnjevanja obveznosti« in to ne le pred odobritvijo vsakega kredita ali osebnega jamstva ampak tudi »pred sklenitvijo nove pogodbe, ki je temelj nastanka izpostavljenosti kreditorja«. Predvsem ta zadnji del je izrazito prekomeren, ker ni jasno, kaj vse naj bi lahko štel kot »pogodba, ki je temelj nastanka izpostavljenosti kreditorja«. Poleg tega ta točka vsebuje termin »evidenca preverjanja bonitete«, za katerega ni jasno kaj to sploh je, ker se nikjer drugje v osnutku ne pojavi, niti ni definiran. V 2. tč. petega odstavka 13. člena so določeni nadaljnji nameni oziroma »primeri«, ko imajo kreditorji »možnost vpogleda zaradi upravljanja svojega kreditnega tveganja«, ki so vsaj v naslednjih delih prav tako izrazito prekomerni:

- po naravi stvari iz same ponudbe še ne more nastati nobeno tveganje, zato je namen »ocenjevanje tveganja, ki nastane iz ponudbe« nesorazmeren (alineja a);
- analiziranje se nikakor ne sme opravljati na »živih« podatkih, ki ne bi bili anonimizirani (alineji d in e).

Vsekakor bi morali vezati pravno podlago posameznega kreditorja za vpogled v osebne podatke iz enotnega kreditnega registra na osebno privolitev posameznika, na katerega se osebni podatki nanašajo (kreditojemalca ali poroka). Torej bi morali možnost vpogleda in nadaljnje obdelave osebnih podatkov vezati na (pisno) prošnjo kreditojemalca (oziroma poroka) za pripravo ponudbe za sklenitev ali spremembo kreditnega pravnega posla.

3. Nesorazmernost obdelave osebnih podatkov

Kot že navedeno je nabor 148 nejasno opredeljenih podatkov absolutno prekomeren. Izrazito nesorazmerna je tudi določba 1. tč. drugega odstavka 11. člena osnutka zakona, ki določa, da se v enotnem kreditnem registru beležijo podatki o povezavah med kreditojemalci. Predvsem ni jasno, kaj to »beleženje« sploh pomeni, zlasti ker 1. tč. tega odstavka predvideva beleženje vpogledov v osebne podatke, kar je materija zavarovanja osebnih podatkov. Vsekakor pa sam namen »beleženja« podatkov o povezavah med kreditojemalci ni opredeljen niti posredno. Dejstvo je, da kreditor ne bo potreboval vseh 148 podatkov za vsakega od izrazito široko opredeljenih namenov – zato bi morali jasno opredeliti, katere podatke (in v zvezi s kom – kreditojemalcem ali porokom) sme obdelovati kreditor za kateri namen.

Rok hrambe 15 let od prenehanja obveznosti kreditojemalca ali njegovega poroka je zlasti glede na neopredeljenost konkretnih namenov obdelave osebnih podatkov izrazito predolg (drugi odstavek 16. člena osnutka zakona). Ob odsotnosti obrazložitve tudi ni mogoče podati konkretnega predloga, kakšen bi bil ustrezen rok hrambe. V skladu s splošnim načelom se lahko osebni podatki shranjujejo le toliko časa, dokler je to potrebno za dosego namena, zaradi katerega so se zbirali ali nadalje obdelovali – zato je treba glede na (konkreten!) namen določiti primerne roke hrambe. Običajno so roki hrambe vezani na zastaralne roke za uveljavljanje civilnopravnih zahtevkov oziroma kazenskega pregona, kadar je to relevantno pri posamezni zbirki osebnih podatkov.

Poleg tega ni jasno, za kakšen namen morajo obvezniki poročanja hraniti podatke, ki jih posredujejo v enotni kreditni register tri leta od posredovanja – to namreč pomeni podvajanje zbirke, ob odsotnosti navedbe kakršnegakoli konkretnega namena. Hkrati to pomeni, da bodo tudi vsi obvezniki poročanja upravljavci teh zbirk posredovanih osebnih podatkov, z vsemi obveznostmi upravljavca.

⁵ Ker gre za namen, za katerega bi sicer na podlagi 72. člena ZVOP-1 lahko uporabil osebne podatke, medtem, ko jih za ciljno trženje in odločanje o tem, ali fizični osebi odpreti transakcijski račun, brez izrecne zakonske podlage ali izrecne osebne privolitve posameznika, na katerega se osebni podatki nanašajo, nikakor ne bi smel uporabiti.

Glede na to, da bo po petem odstavku 4. člena osnutka zakona upravljavec enotnega kreditnega registra Banka Slovenije, ki pa ji zakon ne daje nobene pravne podlage za obdelavo osebnih podatkov v enotnem kreditnem registru oziroma ne določa nobenega konkretnega namena, zaradi katerega bi Banka Slovenije sploh smela obdelovati osebne podatke iz enotnega kreditnega registra, ni povsem jasno, zakaj je prav Banka Slovenije upravljavec. Če predpostavljamo, da je upravljavec Banka Slovenije zato, da se določi en sam upravljavec (prav zaradi zagotavljanja pravic posameznikov, na katere se osebni podatki iz zbirke nanašajo, ter točnosti in ažurnosti osebnih podatkov, o čemer več v naslednji točki tega mnenja), bi morali Banki Slovenije jasno postaviti meje, da osebnih podatkov ne sme obdelovati za namene, ki niso izrecno opredeljeni z zakonom in ne gre za splošne namene, za katere sme upravljavec obdelovati osebne podatke na podlagi ZVOP-1 (na primer neposredno trženje – določba druge alineje tretjega odstavka 13. člena osnutka zakona namreč uporabo osebnih podatkov za neposredno trženje prepoveduje le kreditorju, ne pa tudi Banki Slovenije).

4. Nesistemska urejenost pravic posameznikov

Zaradi odsotnosti razmejitve med osebnimi podatki in podatki, ki se nanašajo na pravne osebe, se ruši nacionalni in evropski sistem varstva osebnih podatkov – zlasti pravice posameznikov v zvezi njihovimi osebnimi podatki (seznanitev z lastnimi osebnimi podatki, pravna sredstva v primerih netočnih in neažurnih podatkov) ter nadzor s strani samostojnega in neodvisnega nadzornega organa (17. člen osnutka zakona).

Že Ustava RS v 38. členu določa, da ima vsakdo pravico seznaniti se z zbranimi osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj. Ta ustavna pravica posameznikov je konkretizirana v 30. in 31. členu ZVOP-1 (pravica posameznika do seznanitve in postopek seznanitve). Zato ni jasno, v kakšnem razmerju do te splošne pravice do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki naj bi bila četrta in šesta odstavka 13. člena osnutka zakona, zlasti v zvezi s samim postopkom seznanitve, stroški seznanitve ter pravnim varstvom zoper odločitve obveznika poročanja, kreditorja oziroma upravljavca (Banko Slovenije).

Osebnih podatki, ki se obdelujejo, morajo biti točni in ažurni (18. člen ZVOP-1). Upravljavec osebnih podatkov mora v skladu z 32. členom ZVOP-1 na zahtevo posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, dopolniti, popraviti, blokirati ali izbrisati osebne podatke, za katere posameznik dokaže, da so nepopolni, netočni ali neažurni ali da so bili zbrani ali obdelani v nasprotju z zakonom. Ker že sistem vnašanja osebnih podatkov v enotni kreditni register ni jasno definiran (kdo posreduje osebne podatke v enotni kreditni register - obvezniki poročanja ali kreditorji) in ker je upravljavec enotnega registra Banka Slovenije, je sistemsko povsem neprimerno, da bi moral posameznik »ugovor ali pobudo za dopolnitev ali popravek podatkov« nasloviti na obveznika poročanja ali kreditorja. Celotna predlagana ureditev je še toliko bolj sistemsko neskladna, ker je v 9. členu osnutka zakona določena odgovornost obveznikov poročanja za posredovanje podatkov in njihovo pravilnost, kreditorji pa so po 10. členu osnutka zakona odgovorni za preverjanje podatkov in identifikacijo, pri čemer sploh ni jasno v kakšnem razmerju naj bi sploh bila obveznik poročanja in kreditor, zlasti pa ni jasna njuna odgovornost do posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki. Poleg tega je po splošni ureditvi s področja varstva osebnih podatkov za točnost in ažurnost podatkov ter zagotavljanje seznanitve z lastnimi osebnimi podatki vedno odgovoren upravljavec (torej v tem primeru Banka Slovenije). Tolikšna nejasnost in nesistemska ureditev pa posameznikom že sama po sebi ne nudi zadostne predvidljivosti in pravne varnosti v zvezi z ustavno pravico do varstva osebnih podatkov in torej ni v skladu z Ustavo RS.

Ustreznost in pomen celotne ureditve enotnega kreditnega registra sta vprašljiva tudi zaradi šestega odstavka 4. člena osnutka zakona, ki določa, da so podatki »informativni in se kot taki ne morejo uporabljati kot dokazilo za obveznosti kreditjemalca ali kreditjemalčevega poroka in za neizpolnjevanje njune obveznosti«. Ob splošnem načelu načelnega neobstoja dokaznih pravil v slovenskem pravnem redu, se zdi takšna določba vsaj odveč.

Del sistemskega varstva pravic posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, je v skladu z evropskim pravnim redom⁶ tudi nadzor na področju varstva osebnih podatkov s strani samostojnega in neodvisnega državnega organa. Republika Slovenija je Direktivo 95/46/ES ustrezno implementirala s tem, ko je za samostojen in neodvisen nadzorni organ z Zakonom o Informacijskem pooblaščenca (Ur. l. RS, št. 113/05 in 51/07 – ZUstS-A; v nadaljevanju: ZInfP) določila IP. Določba 17. člena osnutka zakona, ki določa, da nadzor nad uporabniki enotnega kreditnega registra in njegovo uporabo opravlja Banka Slovenije, je zato ne le neskladna s slovenskim pravnim redom, ampak tudi evropskim. Poleg tega je ne le sistemsko neustrezno pač pa tudi nelogično, da bi Banka Slovenije, ki je po osnutku zakona upravljavec enotnega kreditnega registra,

⁶ Direktiva 95/46/ES o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov; v nadaljevanju: Direktiva 95/46/ES.

nadzorovala uporabo enotnega kreditnega registra – s tem bi namreč nadzorovala samo sebe. Nadzor nad uporabo enotnega kreditnega registra (predvsem tudi nad upravljavcem) mora ostati v rokah samostojnega in neodvisnega nadzornega državnega organa na področju varstva osebnih podatkov (t.j. IP). Za uporabnike osebnih podatkov iz enotnega kreditnega registra (ko bodo ti natančno opredeljeni!) pa bi lahko predvideli celo dodatne obvezne periodične neodvisne zunanje revizije.

5. Razmerje do obstoječega sistema izmenjave informacij o boniteti strank po ZBan-1

Veljavni ZBan-1 je vzpostavil sistem izmenjave informacij o boniteti strank, ki je vsebinsko enak delu predlaganega enotnega kreditnega registra, pri čemer je zaznati nameru, da se obstoječi sistem izmenjave informacij o boniteti strank nadomesti s predlaganim enotnim kreditnim registrom. Vendar pa osnutek zakona nič ne določa o razmerju med veljavnim sistemom izmenjave informacij o boniteti strank in predlaganim enotnim kreditnim registrom. Glede na to, da je v postopku sprejemanja novi ZBan-2, v zvezi s katerim je bil podan predlog, da se za upravljavca obstoječega sistema izmenjave informacij o boniteti strank določi Banka Slovenije sistem pa nadgradi s podatki, ki se nanašajo tudi na pravne osebe, in je s tem v zvezi Banka Slovenije naknadno celo sama predlagala, da ostane vsebina sistema izmenjave informacij o boniteti strank nespremenjena, ker da pripravlja novi zakon o enotnem kreditnem registru, predlagamo, da iz osnutka zakona o enotnem kreditnem registru izzamete fizične osebe. S tem bi odpravili vse zgoraj opisane neskladnosti osnutka zakona z Ustavo RS in drugimi predpisi s področja varstva osebnih podatkov.

Na podlagi vsega navedenega IP ugotavlja, da je osnutek zakona povsem neskladen z Ustavo RS in predpisi s področja varstva osebnih podatkov in ne izključuje, da je spregledal še kakšno pomanjkljivost, ki je ni izrecno omenil v tem mnenju. Glede na to, da je veljavna ureditev sistema izmenjave informacij o boniteti strank iz ZBan-1 ustrezna, IP predlaga, da sledite veljavni ureditvi oziroma je niti ne spreminjate v smeri vzpostavitve enotnega kreditnega registra, kjer bi se na enem mestu zbirali podatki o kreditorejalcih, ki so fizične osebe, in kreditorejalcih, ki so pravne osebe. Predlagamo torej, da pustite v veljavi že vzpostavljen sistem izmenjave informacij o boniteti strank, ki so fizične osebe, in zgolj vzpostavite nov sistem izmenjave o boniteti strank, ki so pravne osebe (za ta sistem, IP v večjem delu niti ne bi bil pristojen, ker najverjetneje ne bi vseboval nobenih osebnih podatkov).

S spoštovanjem,

Informacijski pooblaščenec
Mojca Prelesnik, univ.dipl.prav.,
pooblaščenka